

פרשת בהעלתך תשע"ד

הרב ארי דוד קאהן
Israel Center
<http://arikahn.blogspot.com>

Rabbi Ari Kahn
Adk1010@gmail.com
<http://Rabbiarikahn.com>

1. במדבר פרק יא, א-טו

(א) וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאָזְנֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיַּחַר אַפּוֹ וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקִצָּה הַמַּחֲנֶה: (ב) וַיִּצְעַק הָעַם אֶל-מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל-ה' וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: (ג) וַיִּקְרָא שְׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעֵרָה כִּי-בְעֵרָה בָּם אֵשׁ ה': (ד) וְהַאֲסֹפֹף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאַוּ תֵּאוּהוּ וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי יֹאכְלֵנוּ בְּשָׂר: (ה) זָכְרָנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֶת הַקְּשָׁאִים וְאֶת הָאֲבִטְחִים וְאֶת-הַחֲצִיר וְאֶת-הַבְּצָלִים וְאֶת-הַשּׁוּמִים: (ו) וְעַתָּה נִפְשָׁנוּ יִבְשָׁה אֵין כָּל בְּלִתִּי אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ: ... (ז) וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעַם בֹּכֶה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לְפָתַח אָהְלוֹ וַיַּחַר-אַף ה' מְאֹד וּבְעֵינֵי מֹשֶׁה רָע: (יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-ה' לָמָּה הִרְעַלְתָּ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא-מָצַיְתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׁוּם אֶת-מִשָּׂא כָּל-הָעַם הַזֶּה עָלַי: (יב) הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-הָעַם הַזֶּה אִם-אֲנֹכִי יִלְדַתִּיהוּ כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאֲשֶׁר יֵשָׂא הָאֱמֹן אֶת-הַיֶּלֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם: (יג) מֵאֵין לִי בְּשָׂר לְתֵת לְכָל-הָעַם הַזֶּה כִּי-יִבְכוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בְּשָׂר וְנֹאכְלָהּ: (יד) לֹא-אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשַׂאת אֶת-כָּל-הָעַם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי: (טו) וְאִם-כִּכְהוּ אֶת-עֲשֵׂה לִי הֲרֹגֵנִי נָא הֲרֹג אִם-מָצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אַרְאֶה בְּרַעְתִּי: פ

2. מדרש תהלים (בובר) מזמור כג

כיון ששמע משה ששאלו בשר, הלך אצל הקדוש ברוך הוא, אמר ליה רבונו של עולם בשר הן מבקשין, אמר לו הקדוש ברוך הוא תן להם, אמר לו מאין לי בשר (במדבר יא יג), הצאן ובקר ישחט להם (שם שם / במדבר י"א / כב), ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג (שם שם / במדבר י"א / טו), מאי הרגני נא הרוג, אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבשי"ע אם לא אתן להם הורגין אותי, ואם אדבר כנגדן הורגין אותי, מיכן ומיכן הרוג אני, בבקשה ממך הרוג את ההרוג, שנאמר הרגני נא הרוג, מיד חרה לו הקדוש ברוך הוא, שנאמר ויקציפו על מי מריבה (תהלים קו לב),

3. ספורנו במדבר פרשת בהעלותך פרק יא פסוק טו

(טו) ואם ככה את עושה לי. ואם אתה השלם נמנע משלמות ההנהגה הראויה ממך ותנהיגם ככה באופן חסר כהנהגת הנקבה בשבילי ולכבודי ולא תשתף אחרים עמי כדי שלא לפגום כבודי: הרגני נא הרוג אם מצאתי חן בעיניך. כדי שתוכל למנות אחרים שעל ידם תהיה הנהגת העם שלמה, כמו שאמרו ז"ל על שמואל שמת קודם ימיו כדי שתעמוד מלכות בית דוד: ואל אראה ברעתי. ברעת חסרון ההנהגה המסובבת בגללי כי זה יהיה קשה עלי מן המות:

4. העמק דבר על במדבר פרק יא פסוק טו

הרגני נא הרוג. בהיותי בעצמם בריאותי כעין הרג שאינו מחמת חולי. וזה מה שאמצא חן בעיניך. שלא יהי לי כאב לב ויגון:

ואל אראה ברעתי. שהמת מתוך כאב לב. צרתו כפולה שהרי רואה כמה ימים לפני מותו שימות בקרב הימים. כך אם לא תהרגני הלא אמות מצער ויגון ועוד אראה ברעתי ע"כ טוב לי למות בעוצם בריאותי (ואח"כ מצאתי זה הפ' בסי' פענח רזי):

5. רש"י במדבר פרשת בהעלותך פרק יא פסוק טו

ואל אראה ברעתי - ברעתם היה לו לכתוב, אלא שכינה הכתוב. וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכינוי ולתקון הלשון:

6. שפתי חכמים על במדבר פרק יא פסוק טו

(ה) ר"ל כדרך סופרים כשכותבין ספרים מגיהין אותן דרך כתיבתן כך צוה הקב"ה למשה כשכתב התורה לתקן הלשון:

7. אבן עזרא במדבר פרשת בהעלותך פרק יא פסוק טו

(טו) הרגני כמו המיתני, זה עשה לי בצדקתך, ובעבור פיוסי וזה טעם ואם מצאתי חן בעיניך. ואל אראה - עוד ברעה שאני בה, ואין צורך לתיקון הסופרים:

8. הטור הארוך על במדבר פרק יא פסוק טו

הרגני נא הרוג. שתשלח אלי הורגים בחרב, כי טוב מותי, אפילו בחרב אדם, מחיי צער. אי נמי הרגני נא, המיתני, כמו ואנשיהם יהיו הרוגי מות (ירמיה יח, כא):
ואל אראה ברעתי. כפשטה, טוב מותי ממה שאראה עצמי ברעה גדולה כזאת שאני בה (אב"ע):

9. דעת זקנים מבעלי התוספות במדבר פרשת בהעלותך פרק יא פסוק טו

(טו) ואל אראה ברעתי. כי טוב לי למות מיד ולא להיותי מתנונה והולך בידם:

10. רבי יוסף בכור שור על במדבר פרק יא פסוק טו

ואל אראה ברעתי. כי מוטב לי למות בידך ולא להיות מתנונה והולך בידם:

11. רבינו בחיי במדבר פרשת בהעלותך פרק יא פסוק טו

הרגני נא הרוג. יתכן לומר כי הכפל ירמוז אל הראשונה, כלומר תהיה עתה הריגתי על ידך לא על ידי בשר ודם, כי היה מפחד פן יהרגוהו ישראל.
ובמדרש: (מדרש תהלים צ, א) "הרגני נא הרוג". אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע הרוג את הרוג, אם אדבר לישראל יהיו הורגין אותי, ואם לא אעשה שליחותך אתחייב הריגה, לפיכך בין כך ובין כך הרוג אני, הרוג את הרוג.

12. צרור המור על במדבר פרק יא פסוק טו 1440-1508

ואמרו עוד כי לפי שאמר בכאן הרגני נא הרוג, נגזרה עליו מיתה. .... ולכן במשה אע"פ שאמר (שמות לב, לב) מחני נא, לא חששו לו. אבל עכשיו שאמר הרגני נא הרוג, מצד הכעס וטורח ישראל, חטפו הדבר מפיו ונגזרה עליו גזירה.

13. רש"י על במדבר פרק יא פסוק טו

(טו) ואם ככה את עשה לי - תשש כחו של משה כנקבה כשהראוהו הקב"ה הפורענות שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו א"כ הרגני תחלה:

14. חתם סופר על במדבר פרק יא פסוק טו

ואמר הרגני נא הרוג וקללתו אפי' בחנם באה, וכמו שאירע באמרו מחני נא מספרך ונמחה ולא נזכר שמו בכל פי' מלאכת המשכן מפי' ארון שבתרומה עד פי' מלואים בסוף תצוה, ה"נ הרגני נא הרוג דברה מרים עליו לה"ר ההורג ג' וה"נ היתה כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו פי' במה שנעשה אחותו כמת הרי כמי שנאכל חצי בשר האחים נמצא הרג ג' מרים ובי' אחי' אהרן ומשה ויען חטאו ודבורו הי' בבחי' נקבה ע"כ גם ההריגה היתה בחי' נקבה כי הוא הרגיש צרעת אחותו, ויאכל חצי בשרו ועכ"פ אחותו נקבה היא, - ואל אראה ברעתי, וכוונתו אל אראה ברעתם כפירש"י והנה לא שמע ה' בקולו כי ראה ברעתם עודנו בין שיניהם טרם יכרת וגו', וני"ל עפמ"ש רמב"ן דרחל אמרה הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ויעקב השיב לה שלא כהוגן וכי רמב"ן כי היא דברה כגעגועי נשים הבה לי בנים ואם אין אמית את עצמי וחשבה להכריח את יעקב עי"ז שילבש שק ואפר ויתפלל ע"כ השיב לה שלא תגעגע עצמה כל כך, וכן עשה עתה מרע"ה כגיעגוע נשים האהובות אצל בעליהן ואמר להקב"ה הרגני נא הרוג, וחשב שעי"ז יכריח הקב"ה ע"כ לא ענה לו בזה כלל. [תק"ף]:

15. מכילתא דרבי ישמעאל בא - מסכתא דפסחא פרשה א

רבי נתן אומר לא הלך יונה אלא לאבד עצמו בים שנאמר ויאמר אליהם שאוני והטילוני אל הים. וכן תמצא האבות והנביאים. היו נותנים עצמם על ישראל. במשה מה הוא אומר ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות לב לב). אם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי (במדבר יא טו) בדוד מהו אומר הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו תהי נא ידך בי ובבית אבי (שמואל ב כד) הא בכל מקום אתה מוצא האבות והנביאים נתנו נפשם על ישראל:

16. מדרש אגדה (בובר) במדבר פרשת בהעלותך פרק יא סימן טו

[טו] ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג. כשם שאמר במעשה העגל, ואם אין מחני נא (שמות לב לב). לפי שידע משה רבינו כי חרון אף ה' קשה, ואין חרון אף בלי רושם נתן נפשו על ישראל: ואל אראה ברעתי. ברעתם היה לו לומר, אלא שכינה הכתוב:

17. ספרי זוטא פרק יא פסוק טו

(טו). ואם ככה אתה עשה לי הרגני נא הרג, לפי שהראה הקדוש ברוך הוא למשה הפורענות העתידה לבוא עליהן אמר משה הרגני נא הרג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי. מושלין אותו משל למה הדבר דומה לאחד שהיה יוצא הוא ובניו ליהרג אמר' לספקלטור רבוני הרגני תחלה עד שלא תהרוג את בני לא כמות שהוא אומר בצדקיהו ואת בני צדקיהו שחטו לעיניו (מלכים ב' כה ז) אלא הרגני תחלה עד שלא תחרים את בני כך אמר משה הרגני נא הרוג תחלה ובל אראה בפורענות העתידה לבוא עליהן:

18. ספר אש קודש - סוכות

...ואפשר זהו גם נרמז בדברי רבן שמעון בן גמליאל בעשרה הרוגי מלכות (אוצר המדרשים - עשרה הרוגי מלכות עמ' קמד ד"ה נכנס הקיסר) "הרגני נא תחילה ואל אראה במיתת חברו...

19. אוצר המדרשים (אייזנשטיין) עשרה הרוגי מלכות [עמוד 440]

בא אותו הגמון לחתוך את ראשם של ר' ישמעאל [בן אלישע כ"ג] ושל רשב"ג, אמר לו ר' ישמעאל [בן אלישע כ"ג] חייך התחל בי שאני כהן גדול וכן כ"ג מזרע אהרן הכהן הרגני תחלה ואל אראה במיתת חכמים, א"ל רשב"ג לא כן, אלא אני נשיא בן נשיא הרגני תחלה ואל אראה במיתת חברי. אמר להם אותו הגמון נחש צפעוני אם כן הפילו גורלות, ונפל הגורל על רשב"ג, מיד פשט רשב"ג את צוארו ונטל איספקלטור את החרב והתיז את ראשו.

20. ספר השל"ה מסכת תענית דרוש להספד מיתת הצדיקים ולחורבן בית המקדש ומזה יתבאר מה שאמר משה רבינו עליו השלום (במדבר יא, טו), הרגני נא הרוג ואל אראה ברעתי, ואמרו רז"ל (שם), ברעתם היה לו לומר, אלא שכינה הכתוב ותיקון סופרים הוא זה. ויש לתמוה, למה לא יכתוב ברעתם, כי מה גנאי היה להם כשאומר אל אראה ברעתם. אלא הענין משה רבינו ע"ה היה מבקש מהשם יתברך שימיתו ויהיה נתפס בעון הדור, כדי שמיתת צדיק כמוהו יכפר על ישראל. אבל היה מבקש שתהיה מיתתו מכפרת לסבת טעם הראשון שהוא ונקדש בכבודי כדלעיל, ואמר אל אראה ברעתי, כלומר שלא יהיה נתפס בעון הדור בעבור איזה רעה דהיינו חטא שילמד ממעשיהם, וזה שאמר אל אראה ברעתי. ויען כי אף שהצדיק עושה איזה חטא מכח שלמד מדורו, זו הרעה אינה שלו בעצם רק רעתם של הדור, כי הם גרמו לו, ואלו היה בדור אחר לא חטא, על כן לא אראה ברעתם היה לו לומר, על זה אמר אלא שכינה מפני כבודם ואמר רעתי וק"ל:

TZEROR HAMORE

R. Abraham b'r Jacob Saba was born in Castile, Spain, ca. 1440. He was a disciple of R. Isaac de Leon and served as a community rabbi. In the Expulsion of 1492, he emigrated to Portugal, and following the Expulsion from Portugal in 1497, he moved to Fez, Morocco. Two of sons were kidnapped by Christians and he had to bury his manuscripts upon leaving Iberia, mourning both throughout the remainder of his life. From Morocco he immigrated to Adrianopole (Edirne), Turkey, where he rewrote some of his books. He is essentially known for his volume, Tzeror haMore, a homiletic and mystic commentary on the Torah (Venice, 1523). He also authored the Eshkol haKofer on the scrolls of Esther and Ruth. He died aboard ship on his way to Italy on the eve of Yom Kippur, 1508, and was buried in Verona, Italy. His granddaughter (by his son R. Isaac) was the wife of R. Joseph Caro. The Israel edition of 1975 of Tzeror haMore has been included here.